

11. 1. ÍNDICE DE TABLAS

11. ANEXOS

Tabla 1: Actividades históricas	23
Tabla 2: Calidades migratorias (Ley de 1926)	43
Tabla 3: Nacionalidades restringidas	46
Tabla 4: Tablas diferenciales	107
Tabla 5: Representantes de la Monarquía en México	107
Tabla 6: Representantes de México en Viena	108
Tabla 7: Cónsules honorarios de la Monarquía Austro-Húngara en México	111
Tabla 8: Jurisdicción de los consulados honorarios de la época	112
Tabla 9: Actividad húngara adicional en el fútbol mexicano	165

11. 1. ÍNDICE DE TABLAS

Tabla 1: Actividades institucionales sobre inmigración	23
Tabla 2: Calidades migratorias (Ley de 1926)	43
Tabla 3: Nacionalidades restringidas	46
Tabla 4: Tablas diferenciales	105
Tabla 5: Representantes de la Monarquía en México	107
Tabla 6: Representantes de México en Viena	108
Tabla 7: Cónsules honorarios de la Monarquía Austro-Húngara en México	111
Tabla 8: Jurisdicción de los consulados honorarios de la época	112
Tabla 9: Actividad húngara adicional en el fútbol mexicano	165

11.2. GRÁFICAS Y MAPA

Índice de gráficas y mapa

Gráfica 1: Libros académicos sobre inmigración

Gráfica 2: Inmigrantes registrados en el RNE

Gráfica 3: Inmigrantes europeos registrados en el RNE

Gráfica 4: Número de extranjeros en México, 1900-1950

Gráfica 5: Población nacida en el extranjero, en los censos de 1900-1950

Gráfica 6: Distribución geográfica de las colonias extranjeras del porfiriato

Gráfica 7: Distribución geográfica de las oficinas del Depto. de Migración

Gráfica 8: Arribos de húngaros

Gráfica 9: Lugares de entrada

Gráfica 10: Distribución cronológica de los nacimientos

Gráfica 11: Datos demográficos de los lugares de nacimiento

Gráfica 12: Lugares de residencia en México

Gráfica 13: Distribución religiosa

Gráfica 14: Arribo de católicos (%)

Gráfica 15: Arribo de judíos (%)

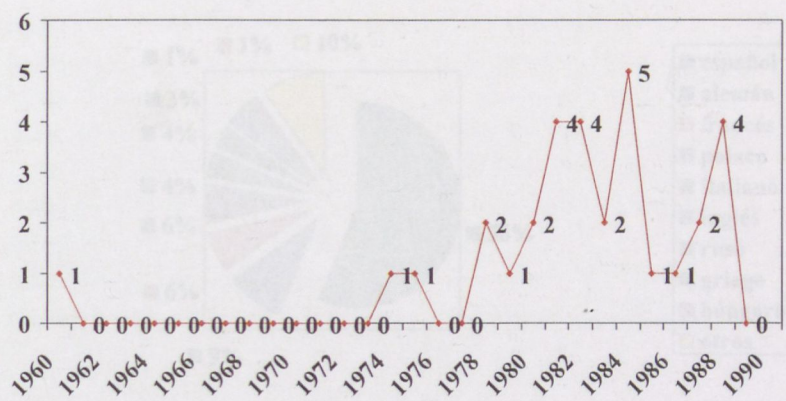
Gráfica 16: Arribos de católicos y judíos (número de personas)

Gráfica 17: Distribución laboral

Gráfica 18: Solicitudes de nacionalidad

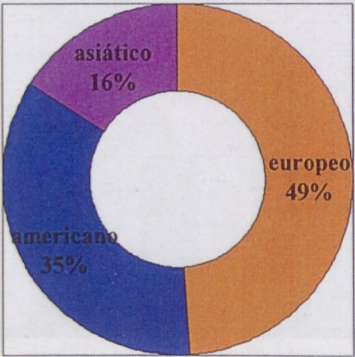
Mapa 1: Jurisdicción de los consulados honorarios

Gráfica 1: Libros académicos sobre inmigración

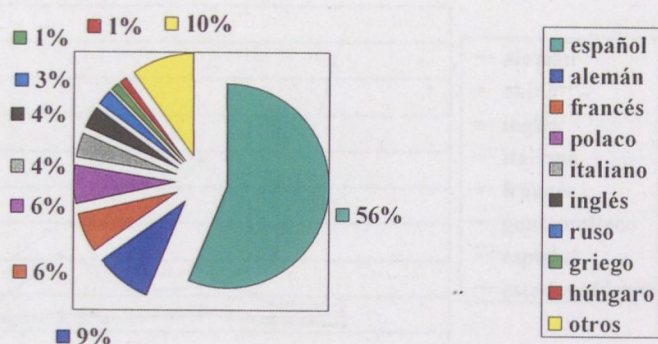
Datos tomados de Dolores PLA, *Extranjeros en México (1821-1990). Bibliografía*, México, INAH 1994, 153.

Gráfica 2: Inmigrantes registrados en el RNE

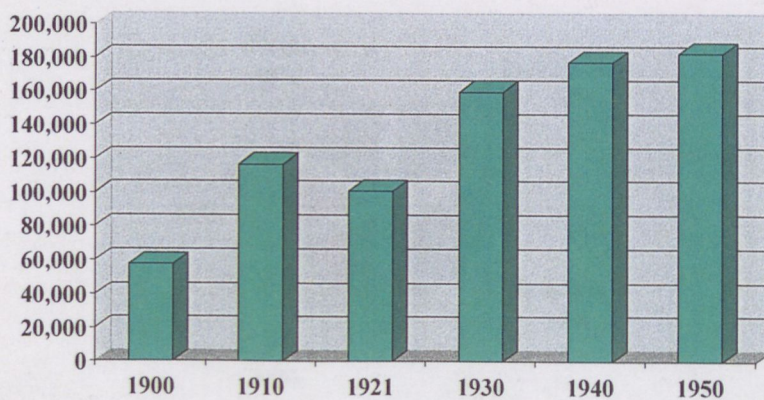
Datos tomados de María Elena OTA MISHIMA (ed.), *Destino México. Un estudio de las migraciones internacionales a México, siglos XIX y XX*, México, El Colegio de México 1997, 14.

Gráfica 3: Inmigrantes europeos registrados en el RNE

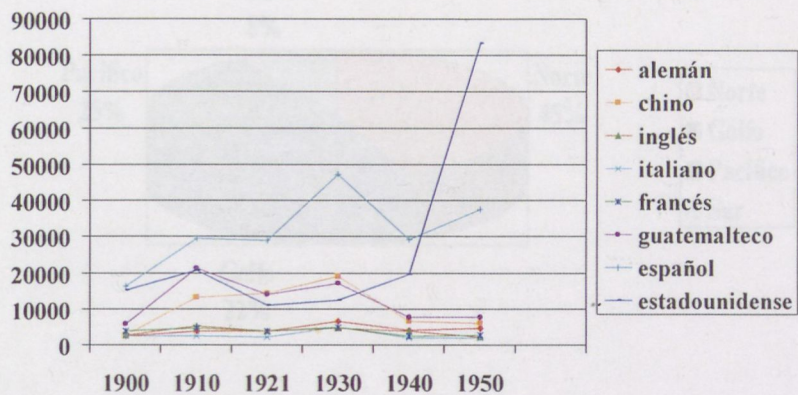
Datos tomados de María Elena OTA MISHIMA (ed.), *Destino México. Un estudio de las migraciones internacionales a México, siglos XIX y XX*. México, El Colegio de México 1997, 14.

Gráfica 4: Número de extranjeros en México, 1900-1950

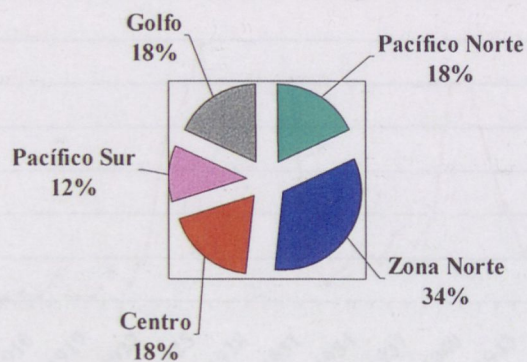
Datos tomados de María Elena OTA MISHIMA (ed.), *Destino México. Un estudio de las migraciones internacionales a México, siglos XIX y XX*. México, El Colegio de México 1997, 30.

Gráfica 5: Población nacida en el extranjero, en los censos de 1900-1950

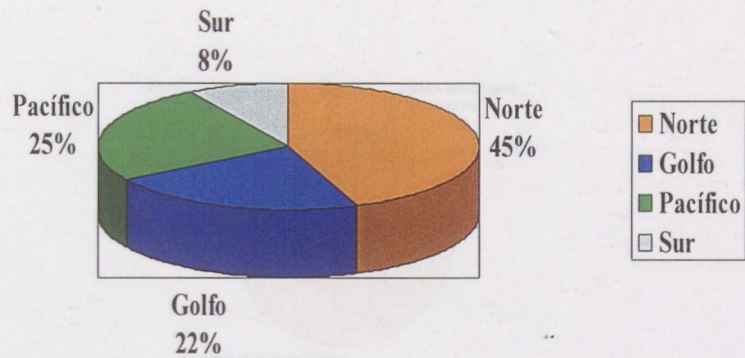
Datos tomados de María Elena OTA MISHIMA (ed.), *Destino México. Un estudio de las migraciones internacionales a México, siglos XIX y XX*, México, El Colegio de México 1997, 36.

Gráfica 6: Distribución geográfica de las colonias extranjeras del porfiriato

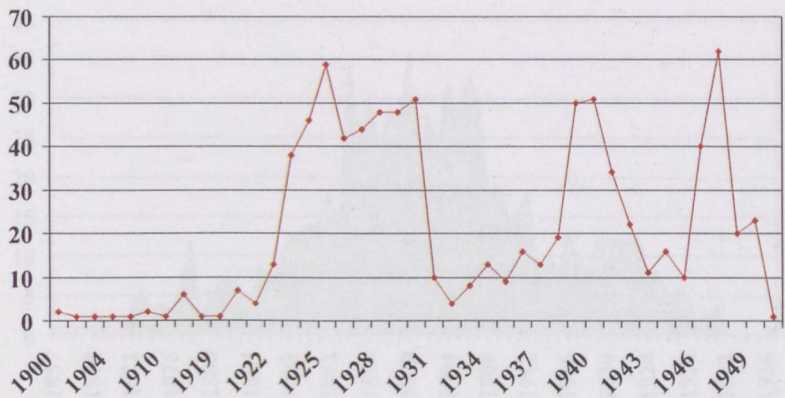
Datos tomados de Moisés GONZÁLEZ NAVARRO, *La Colonización en México, 1877-1910*, México, Talleres de impresión de estampillas y valores 1960, 36.

Gráfica 7: Distribución geográfica de las oficinas del Depto. de Migración

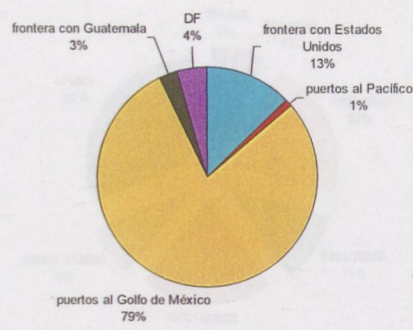
Datos tomados de Andrés LANDA Y PIÑA, *Estudio sobre el Servicio de Migración en México* (SRE IV-380-12, 1931).

Gráfica 8: Arribos de húngaros

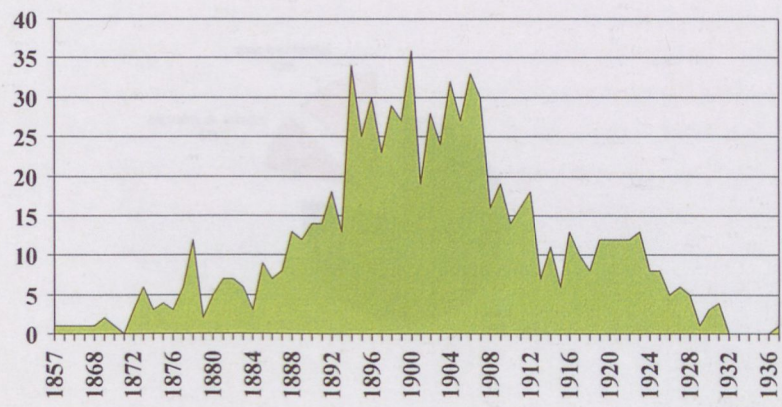
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 9: Lugares de entrada

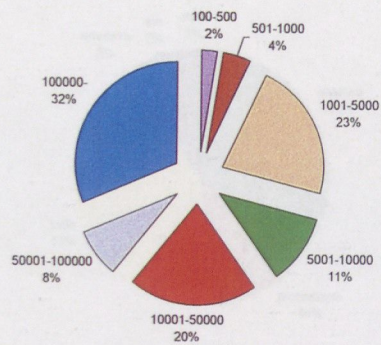
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 10: Distribución cronológica de los nacimientos

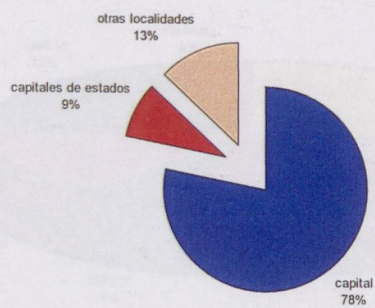
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 11: Datos demográficos de los lugares de nacimiento

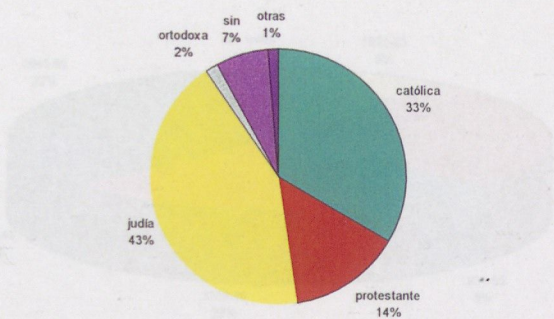
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 12: Lugares de residencia en México

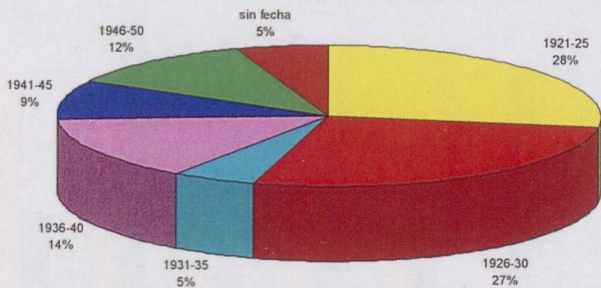
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 13: Distribución religiosa

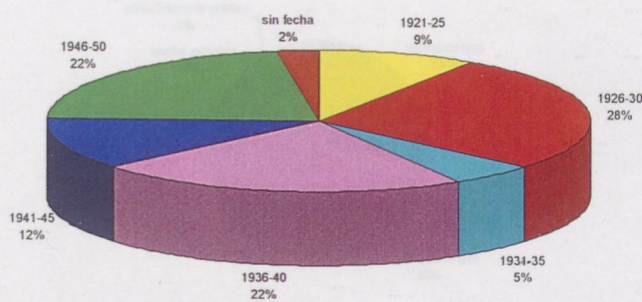
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 14: Arribo de católicos (%)

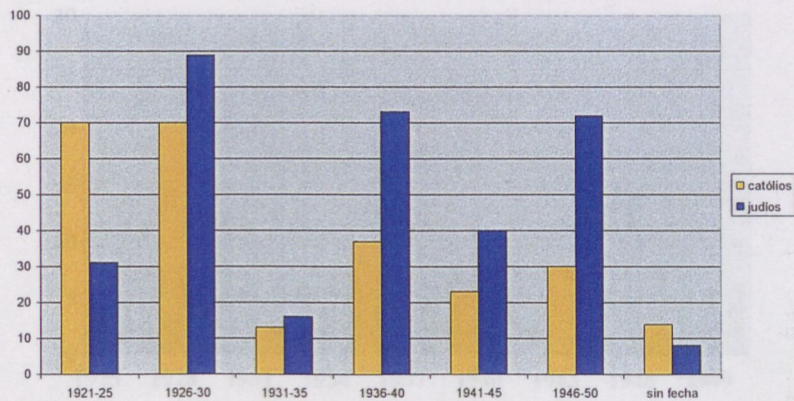
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 15: Arribo de judíos (%)

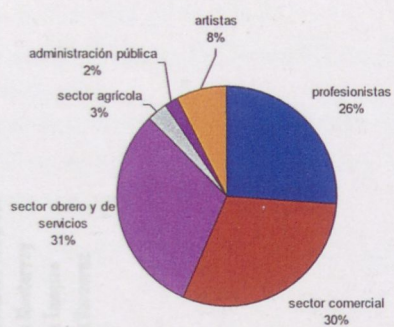
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 16: Arribos de católicos y judíos (número de personas)

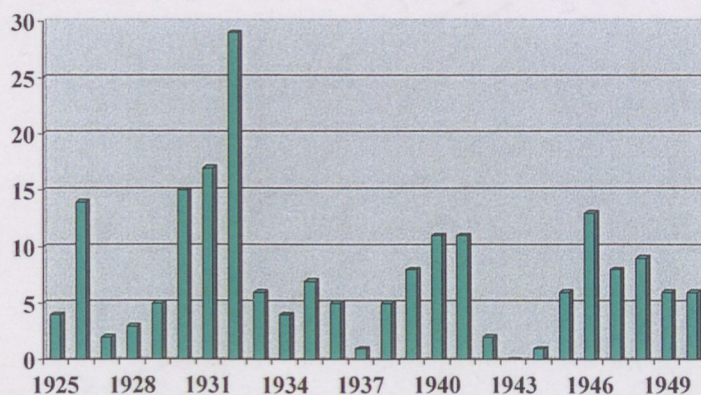
Datos recopilados por la autora.

Gráfica 17: Distribución laboral

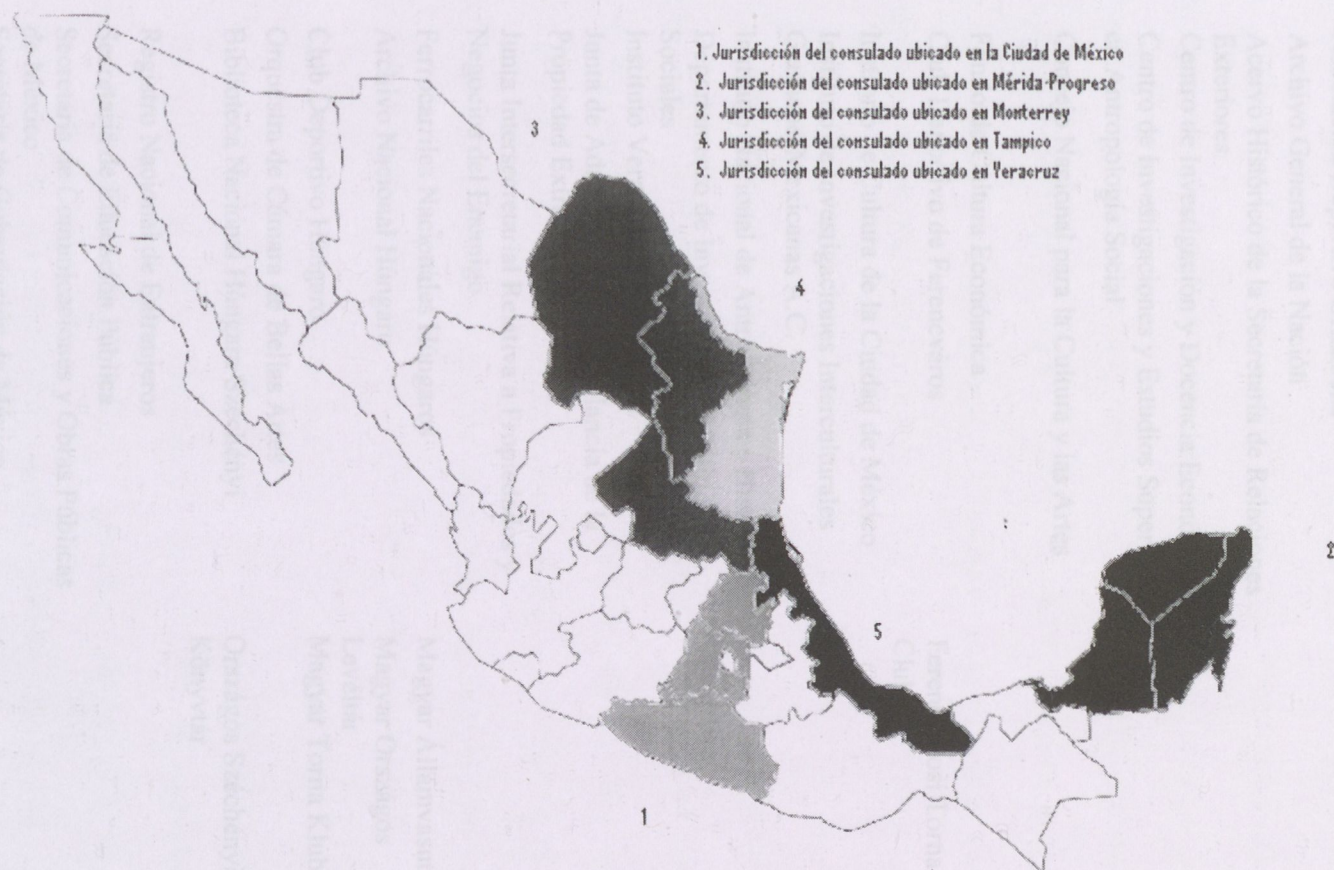

Datos recopilados por la autora.

Gráfica 18: Solicitudes de nacionalidad

Mapa 1: Jurisdicción de los consulados honorarios

11.3. ABREVIATURAS

ABREVIATURA	NOMBRE EN ESPAÑOL	NOMBRE ORIGINAL (húngaro)
ADO	Asociación Deportiva Orizabeña	
AGN	Archivo General de la Nación	
AHD SRE	Acervo Histórico de la Secretaría de Relaciones Exteriores	
CIDE	Centro de Investigación y Docencia Económicas	
CIESAS	Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social	
CNCA	Consejo Nacional para la Cultura y las Artes	
FCE	Fondo de Cultura Económica	
FTC	Club Deportivo de Ferencváros	Ferencvárosi Torna Club
ICCM	Instituto de Cultura de la Ciudad de México	
III	Instituto de Investigaciones Interculturales Germano-Mexicanas A.C.	
INAH	Instituto Nacional de Antropología e Historia	
IPS	Departamento de Investigaciones Políticas y Sociales	
IVEC	Instituto Veracruzano de Cultura	
JAVPE	Junta de Administración y Vigilancia de la Propiedad Extranjera	
JIRPNE	Junta Intersecretarial Relativa a Propiedades y Negocios del Enemigo	
MÁV	Ferrocarriles Nacionales Húngaros	Magyar Államvasutak
MOL	Archivo Nacional Húngaro	Magyar Országos Levéltár
MTK	Club Deportivo Húngaro	Magyar Torna Klub
OCBA	Orquesta de Cámara de Bellas Artes	
OSZK	Biblioteca Nacional Húngara Széchényi	Országos Széchényi Könyvtár
RNE	Registro Nacional de Extranjeros	
SEP	Secretaría de Educación Pública	
SCOP	Secretaría de Comunicaciones y Obras Públicas de México	
SGOB	Secretaría de Gobernación de México	
SRE	Secretaría de Relaciones Exteriores de México	
UAG	Universidad Autónoma de Guadalajara	
UIA	Universidad Iberoamericana	
UNAM	Universidad Nacional Autónoma de México	

Magyar kivándorlás Mexikóba, 1901-1950

Összefoglaló

A dolgozat a Mexikóba irányuló magyar vándormozgalommal foglalkozik; Magyarország nézőpontjából kivándorlással, Mexikó szemszögéből pedig bevándorlással. Ezen migráció általános ismérveit és következményeit tanulmányozza deskriptív forráselemzés és kvantitatív módszerek segítségével. A dolgozat elkészítéséhez mind mexikói mind magyar dokumentumokat felhasználtam.

Az első három fejezet – Előszó, Források, Bevándorlással kapcsolatos kutatások Mexikóban – képezi a bevezetőt. A **4. fejezet** a Mexikóba irányuló bevándorlás 1901 és 1950 közötti általános történetéből ad ízelítőt; az RNE és a népszámlálási adatok alapján mutatja be a leggyakoribb nemzetiségeket és az uralkodó tendenciákat.

Az **5. fejezet** a vándormozgalom közös okait kutatja. A legfontosabb kétségek kivül az Amerikai Egyesült Államokba való belépés korlátozása volt (1921 és 1924-es kvótarendszer), ami a kivándorlók egy részét Mexikó, a vélt ugródeszka felé kényszerítette. A mexikói bevándorlási politika szintén szerepet játszott – bár inkább ellenkező előjellel -. A mexikói kormány

idevonatkozó politikájáról a fejezetben részletes tanulmány található, a porfiriátustól egészen a hidegháború kezdetéig.

Összességében a 4. és 5. fejezet megrajzolja azokat a koordinátákat, amelyekbe a magyar emigránsok elhelyezhetők. Vándorlásukról a **6. fejezet** nyújt részletes statisztikai elemzést, az RNE és a mexikói állampolgárságot kérelmező iratok alapján. Cél a magyar bevándorlás általános jellemzőinek megállapítása: az érkezési hullámok időbeli eloszlása, a kivándorlók vallási, nemi és korbeli összetétele, a felhasznált közlekedési eszközök és belépti helyek illetve a mexikói lakhelyek megoszlása, valamint a huszadik század első felében Mexikóban kialakult magyar kolónia nagyságának számszerű felbecslése.

A **7. fejezet**, hasonlóan az ötödikhez, a statisztikai adatok hátterét kutatja, s így a migrációs döntések mozgatórugóival foglalkozik, de már csak a magyarok esetében. Mivel ezen döntések nagyon komplex folyamatokon alapultak, ez a dolgozat leghosszabb és legheterogénebb fejezete. Felvázolja a magyarországi politikai, gazdasági és vallási realitásokat - ezek voltak a kivándorlás fő indítékai a huszadik század első felében -, majd a magyar, mexikói és egyesült államokbeli

migrációs politikákat vizsgálja, utóbbi kettőt kizárólag a magyarokkal kapcsolatban. A fejezetben taglalásra kerül még a kivándorlás előmozdító illetve megkönnyítőjeként a magyar-mexikói diplomáciai és konzuli kapcsolatok, a hátráltató tényezők közül pedig az egykori magyarországi Mexikó-kép - „erőszakos és kiismerhetetlen ország” -, a szükséges ügyintézők hosszú sora és az utazási körülmények.

A **8. fejezet** a bevándorlók életét tanulmányozza Mexikóba érkezésük után. A gazdasági rész az általános bemutatáson túlmenően a magyar bevándorlók két meghatározó szegmensére koncentrálna: a kereskedőkre és a diplomásokra. Utóbbi csoport nagyban összefonódott az egészségügyi szektorral és tagadhatatlan szerepet játszott a mexikói gyógyszeriparban (Sanyn, Laboratorios Hormona, Syntex, a Chinoin és Richter mexikói leányvállalatai). A művészeti rész a magyar hozzájárulást foglalja össze a mexikói képzőművészet, filmművészet és zene terén, ez utóbbi külön hangsúllyal szerepel, hiszen eddig - úgy tűnik - elkerülte a kutatók figyelmét. Ezek az oldalak tartalmazzák azokat a neveket, amelyek a mai Mexikóban gyakran jól ismertek, azonban általában magyar kontextus nélkül. A sport alfejezet középpontjában a labdarúgás áll, és a Mexikóban dolgozó magyar edzők tevékenységét kíséri figyelemmel a

tanulmányozott időszakban. A 8. fejezet utolsó része a mexikói magyar bevándorlók társadalmi életét elemzi. A huszas évek szolgálnak kiindulópontként, amikor a bevándorlók első népesebb csoportjai érkeztek. Ezt követte a kölcsönös keresés és segítségnyújtás időszaka és a mexikói magyar kolónia kialakulása. A harmincas évek kettős magatartása az eltérő és közös érdekekkel magyarázható, míg a negyvenes évek identitásválságot és a már meglevő ellentétek elmélyülését eredményezték.

Végezetül tanúi lehetünk annak, hogyan kezd a mexikói magyar kolónia felbomlani. A legfontosabb okok: az összetartás hiánya és a Mexikóban élő magyarok számának jelentős csökkenése a XX. század második felében az elhalálozások, az országból való távozás és az újonnan érkezők hiánya miatt. Így a magyarok más, nagyobb, például a mexikói vagy a zsidó közösségekbe olvadtak be. Integrációjuk a migrációs folyamat utolsó állomása volt.

Hungarian Migration to Mexico between 1901 and 1950

Summary

This thesis is written about Hungarian migration to Mexico: emigration for Hungary and immigration for Mexico. It studies the movement of people of Hungarian origin; its general characteristics and consequences, using the combination of quantitative methods together with the descriptive analysis of the existing documentation. It is based on a wide range of sources, both Mexican and Hungarian.

The first three chapters -Preface, Sources and Mexican Investigations over Immigration- form the introduction of the thesis. **Chapter 4** summarizes the history of immigration to Mexico in general, in the period from 1901 to 1950. It shows the dominant tendencies and the most frequent nationalities, relying on the documentation of the RNE and the national censuses.

Chapter 5 analyses the driving forces behind these human movements. The dominant one was -undoubtedly- the great difficulty to enter the United States. The quota system introduced in 1921 and 1924 rechannelled part of the human waves towards Mexico, turning the country into

a kind of springboard. Although more in an opposite sense, a part was also played by the Mexican immigration policies on which this chapter offers a detailed study from the times of the *porfiriato* to the post-war years.

Altogether these last two chapters outline the framework that comprises the movement of Hungarian immigrants, with **Chapter 6** giving a statistical recounting, based on the registers of the RNE and the applications for Mexican citizenship. The aim of this analysis was to establish the general characteristics of the Hungarian case: the fluctuations of the arrivals, the religious, sex and age-group composition of the immigrants, to examine the means of transport and the points of entry as well as to provide the readers with an estimation about the size of the Hungarian colony in the first half of the twentieth century.

Chapter 7 looks behind the statistical data, and similarly to Chapter 5, concentrates on the bottom of the migratory decisions, but exclusively with respect to Hungarians. Given that these motives were very complex, it is the longest and most heterogeneous chapter of the thesis. It starts with the description of the Hungarian political, economic and religious realities of the first half of the twentieth century -realities that involve the

most important reasons for leaving the country- and goes on to analyse the migratory policies of Hungary, Mexico and the United States, the latter two in connection with the Hungarians. A presentation of the Hungarian-Mexican consular and diplomatic relations of the period, facilitators of the migratory movement, could not be missed from this chapter, neither could a narration of the Hungarian image of Mexico -"a violent and unpredictable country"- . Other factors that hindered emigration were the paperwork that needed to be done in order to emigrate, and the general circumstances that those who decided to make the journey had to put up with.

Chapter 8 examines the life of the immigrants after their arrival in Mexico. The economic part draws a general portrait and, beyond that, concentrates on two predominant segments of the Hungarian immigrants: the entrepreneurs and the professionals. This latter group was very much related to the health sector and played an undeniable role in the Mexican pharmaceutical industry: Sanyn, Laboratorios Hormona, Syntex, and the subsidiary companies of Chinoín and Richter, etc. The artistic part contains perhaps some of the most well-known names in today's Mexico, but not necessarily related to a Hungarian context. It summarizes the Hungarian contribution in the fields of decorative, cinematographic

arts and music, with special emphasis on the later, since it has been mostly neglected by investigators. The subchapter on sports focuses on football and examines the activities of various Hungarian sportsmen who worked in Mexico as trainers at different times during the analysed period, most of them rather successfully. The last part of Chapter 8 examines the social life of the Hungarian immigrants in Mexico, showing its development and the dynamics of group formations. The arrival of the first numerous groups in the 1920's was taken as a starting point, soon to be followed by mutual search and aid among the newly arrived, and the beginning of the formation of a colony. The 1930's can be characterized by a double attitude between divergent interests and common necessities, whereas the 1940's brought about a crisis of identity and intensified the already existing divisions among Hungarians in Mexico.

Finally, we observe the beginning of the disintegration of the Hungarian colony as such. The lack of cohesion and the significant fall in its size because of deceases, departures and lack of new arrivals brought about the subsequent insertion of its members in bigger entities such as the Jewish community or the Mexican society itself. This integration of the Hungarians in Mexico was the last phase of the migratory process.